

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Kandidatexamen

Sångens påverkan på personer med demenssjukdomar – en litteraturöversikt

The song's impact on person with dementia - A literature review

Författare: Ellinor Liedström & Josefine Karlsson

Handledare: Susanna Nordin

Granskare: Marie Olsen

Examinator: Gabriela Armuand

Ämne/huvudområde: Omvårdnad

Kurskod: Vå2030

Poäng: 15 hp

Examinationsdatum: 2021-06-02

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstrakt

Bakgrund: Idag lever ca 130000-150000 människor med demenssjukdom. Vid demenssjukdom är det vanligt med beteendemässiga och psykologiska symtom, detta är plågsamt för personen med demenssjukdom, anhöriga samt vårdpersonal. Sjuksköterskan har som uppgift att individanpassa och respektera individens specifika behov och integritet. Musik anses vara ett bra hjälpmedel vid personcentrerad vård då det har en avslappnade effekt och påverkar känslor och uppmärksamhet.

Syfte: Syftet var att beskriva hur sång påverkar personer med demenssjukdomar.

Metod: Arbetet utfördes som en litteraturöversikt baserad på 15 vetenskapliga artiklar med både kvantitativ och kvalitativ ansats. Artiklarna är publicerade mellan 2009-2021 och sökta på databaserna Pubmed, Cinahl och Psycinfo. Artiklarna granskas enligt 5 steg som är framtagna av Friberg (2017).

Resultat: Resultatet är indelat i 2 kategorier, *Sång ökar aktivt deltagande och glädje och tilltro till den egna förmågan*. Det framkommer att sång medför ett aktivt deltagande i omvårdnadssituationer och minskar beteendemässiga och psykologiska symtom. Gamla minnen kommer tillbaka och personer med demenssjukdomar upplevs må bättre.

Slutsats: Genom att implementera sång i omvårdnaden skapas en personcentrerad vård och bättre relationer. Aktivt deltagande ökar i omvårdnaden och kommunikationsförmågan blir bättre. Relationer mellan vårdare och personen med en demenssjukdom blir bättre.

Nyckelord: Litteraturöversikt, Omvårdnad, Personcentrerad vård, Personer med demenssjukdomar, Sång.

Abstract

Background: About 130,000-150,000 people living with dementia. In a dementia disease, behavioral and psychological symptoms are common, this is painful for the person with a dementia disease, relatives and care staff. The nurse's roll is to adapt and respect the individual's specific needs and integrity. Music is considered as a good aid in person-centered care because it has a relaxed effect and effects emotions and attention.

Aim: Was to describe how singing can affect people with dementia.

Method: The work was performed as a literature review based on 15 scientific articles with both quantitative and qualitative approach. The articles are published between 2009-2021 and searched on the databases PubMed, Cinahl and Psycinfo. The articles are reviewed according to 5 steps developed by Friberg (2017).

Result: The result is divided into e categories, *singing increases active participation joy and confidence in one's own ability*, It appears that singing entails active participation in nursing situations and reduces behavioral and psychological symptoms. Old memories come back and people with dementia feel better.

Conclusion: By implementing singing in nursing, a person-centered care and better relationships are created. Active participation increases in nursing and communication skills improve. Relationships between caregiver and the person with dementia improves.

Keywords: Literature review, Nursing, People with dementia, Person-centered care, Singing.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Bakgrund	1
2.1 Demenssjukdom	1
2.2 Symtom och bedömning vid demenssjukdom	2
2.3 Musikens påverkan på människan	2
2.4 Att leva med en demenssjukdom samt vara anhörig	3
2.5 Kommunikationens betydelse vid demenssjukdom	4
2.6 Personcentrerad vård	4
2.7 Problemformulering	5
2.8 Syfte	5
3 Metod	6
3.1 Design	6
3.2 Urval	6
Tabell 1 Sökmatrix	7
3.2.1 Inklusionskriterier	8
3.3 Värdering av artiklarnas kvalitet	8
3.4 Tillvägagångsätt	8
3.5 Analys och tolkning av data	9
3.6 Etiska överväganden	9
4 Resultat	10
Tabell 2 Tabell över resultat kategorier	10
4.1 Sång ökar aktivt deltagande	10
4.3 Glädje och tilltro till den egna förmågan	12
5 Diskussion	13
5.1 Sammanfattning av huvudresultat	13
5.2 Resultatdiskussion	13
5.3 Metoddiskussion	16
5.4 Etikdiskussion	17
5.5 Klinisk betydelse för samhället	17
5.6 Konklusion/Slutsats	18

5.7 Förslag till vidare forskning	18
Referenser	19

Bilagor

Bilaga 1.a Granskningsmall för kvalitetsbedömning - Kvalitativa studier

Bilaga 1.b Granskningsmall för kvalitetsbedömning – Kvantitativa studier

Bilaga 2 Artikelmatris

1 Inledning

Under verksamhetsförlagd utbildning (VFU) möter författarna personer med demenssjukdomar och uppmärksammar att kommunikationsbrister och nedstämdhet är ett vanligt förekommande omvårdnadsproblem. Författarna har introducerats för sång och musik som en omvårdnadsåtgärd under VFU. Detta skapade ett intresse kring hur sång och musik påverkar personer med demenssjukdomar samt hur det kan implementeras som en omvårdnadsåtgärd. Författarna anser ämnet relevant relaterat till att många lever med en demenssjukdom samt att sjuksköterskor möter denna patientgrupp i den dagliga vården oavsett vårdinstans.

2 Bakgrund

I bakgrunden beskrivs fakta om demenssjukdomar, beteendemässiga och psykologiska symtom vid demenssjukdom, Mini Mental State Examination, musikens påverkan på människan och hur det är att leva med demenssjukdom samt vara anhörig. Vidare kommer kommunikationens betydelse presenteras, personcentrerad vård, problemformulering och syfte.

2.1 Demenssjukdom

Demenssjukdomen innebär en sviktande kognitiv förmåga orsakat av skador och sjukdomar i hjärnan samt tillstånd av neurologisk karaktär. Idag lever ca 130000–150000 människor med demenssjukdom och detta antal kommer troligtvis öka efter år 2020. Demenssjukdomarna delas in i olika grupper och ger olika symtom beroende på vart skadan sitter. Alzheimers sjukdom kommer smygande och symtomen ökar efterhand. Vid Alzheimers sjukdom sitter skadan i tinningloben och vanliga symtom är svårigheter att minnas, svårigheter med koncentration, språk och orientering. Vaskulära demensen kommer plötsligt och ökar stegvis detta beror på proppar eller blödningar vilket medför syrebrist och celldöd i hjärnan. Vid Lewykroppsdemens får personen svårt att orientera sig, svårt med uppmärksamhet, hallucinerar och besväras av trötthet. Frontotemporal sjukdom kan ge en personlighetsförändring samt problem med talet. Förloppet är smygande och personen har till början ett bra minne som succesivt blir sämre då skadan sitter i främre delen av hjärnan. Vid försämring i demenssjukdomen kan sekundära symtom förekomma, sekundära symtom kan medföra att personen får svårt att bearbeta information och svårt att uttrycka sig vilket i sin tur kan leda till hallucinationer och agiterat beteende, detta är något som är plågsamt för personer med demenssjukdomar (Socialstyrelsen, 2017).

2.2 Symtom och bedömning vid demenssjukdom

Beteendemässiga och psykologiska symtom vid demenssjukdom (BPSD) är vanligt förekommande och symtomen är svåra att tolka och förstå för omgivningen. BPSD ses som ett sätt för personen med demenssjukdom att uttrycka sitt missnöje, vårdpersonal bör hitta den bakomliggande orsaken till BPSD för att minska symtom. BPSD delas in i beteendemässiga och psykologiska symtom, de beteendemässiga symtomen uttrycks genom skrik, fysisk aggressivitet och rastlöshet medan de psykologiska symtomen uttrycks genom nedstämdhet, oro och ångest (Edberg, 2014). Vårdpersonal upplever apati som det mest problematiska beteendet följt av sömnsvårigheter och ångest. Beteendemässiga och psykologiska symtomen framträder under olika tider på dygnet, vissa upplever det värre på nätterna och kvällarna medan andra tycker morgonen är jobbigare. Symtomen kan bli värre när personen är trött medan majoriteten inte kan redogöra för när det blir värre. Anhöriga och personal som finns runt personen som har BPSD upplever detta som ett problem, de som upplever det som störst problem är makarna till personen med BPSD och deras barn. I vissa fall kan även personen med BPSD själv uppleva detta som ett problem (Hurt et al., 2008).

Mini Mental State Examination (MMSE) används i samband med demensutredning och är en bedömning på den kognitiva funktionen. MMSE omfattar frågor om tid och rum, instruktionsförståelse och minne, testet använder sig av ett poängsystem där 30 poäng är maxpoäng. Vid poäng runt 23/24 misstänks en demensdiagnos. Vid användning av MMSE är det viktigt att komma ihåg att det finns faktorer som kan påverka testet negativt till exempel psykiska tillstånd, dålig hörsel, nedsatt syn, språksvårigheter samt nedsatt motorisk förmåga (Edberg, 2014). En normalt kognitiv person med en hörselnedsättning kan få samma MMSE-poäng som en person med demenssjukdom (Jorgensen et al., 2016). MMSE -poäng används för att uttrycka ungefärlig demensgrad. Mild begynnande demens 30–26 MMSE-poäng, mild demens 25–20 MMSE-poäng, medelsvår demens 19–10 MMSE-poäng och svår demens 9–0 MMSE poäng (Svenskt Demenscentrum, 2020).

2.3 Musikens påverkan på människan

Tidigare studier visar att musik har en distraherande effekt, musiken sysselsätter personens medvetande vilket leder till att personen slappnar av. Sång kan ge en avslappnande effekt när musikimpulserna via hörseln når emotionella delar i hjärnan vilket skapar en inre ro och harmoni (Asp & Ekstedt, 2014). Musik påverkar känslor samt uppmärksamhet, musik med sång

har en större effekt på uppmärksamhet jämfört med instrumentell musik (Yi-Nuo et al., 2016). Musik som framkallar positivt humör har effekt på akutstresspåslag, detta har en stor betydelse på kortisolnivåerna. Vid en stressreaktion har personer som lyssnar på musik en högre kortisolnivå jämfört med dem som inte lyssnar på musik (Koelsch et al., 2016). Lyssna på musik vid smärta visar på positiva förändringar i smärtintensitet och obehag jämfört med tystnad (Hsieh et al., 2014). Begreppet vårdarsång används när personal sjunger under morgonomvårdnad och detta har visat god effekt på personer med demenssjukdomar (Edberg, 2014).

2.4 Att leva med en demenssjukdom samt vara anhörig

Att leva med en demenssjukdom och bo på ett demensboende kan vara svårt. Vissa personer med demenssjukdomar har svårt att förstå varför de bor på ett demensboende och vart de befinner sig. Vissa ser demensboendet som ett tillfälligt hem och att de sedan ska få åka hem, många saknar sitt gamla hem och önskar att de kan få bo där i stället. Personer med demenssjukdomar känner en känsla av förlust, förlust av familj och hem samt förlust av sig själv. Känslan att inte känna igen sig själv samt känslan av att känna sig värdelös uppstår hos flera av personerna som har demenssjukdomar. Personer med demenssjukdomar upplever vissa aktiviteter som bättre och sämre. Många behöver hjälp med påklädning samt personlig hygien av personalen och känner en trygghet av att få hjälp. Några personer med demenssjukdomar nämner musik och sång som en positiv aktivitet medan många saknar sina gamla hobbies som de hade innan sin tid på demensboendet. De flesta aktiviteterna upplevs tråkiga och många tycker inte om att personalen går in i deras rum utan att knacka (Mjørud et al., 2017).

Demenssjukdom medför utmaningar i form av psykologiska, fysiska, emotionella och ekonomiska utmaningar. De vanligaste känslorna hos personer med demenssjukdomar och dess anhörig är frustration, känsla av ensamhet, skuld samt hopplöshet. För att klara av att leva med demenssjukdom och vara anhörig till någon som har demenssjukdom är det viktigt att hitta det roliga i olika situationer samt förstå sjukdomen. Anhöriga och personer med demenssjukdomar upplever att det finns flera fördelar att gå med i grupper där folk befinner sig i samma situation, fördelarna är att det finns möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter och hitta en styrka (Kannaley et al., 2019).

Tidigare forskning har visat att livet för anhöriga till personer med demenssjukdomar påverkas på olika sätt och många upplever en känsla av skam och rädsla när en närstående fått diagnosen demens. De anhöriga såg sin närstående som pinsamma då deras beteende

inte följer ett normalt beteende och många upplever det jobbigt att vara både anhörig och vårdare (Walmsley & McCormack, 2016). Anhöriga till personer med demenssjukdomar vill inte erkänna att en närstående fått diagnosen demens och vill ibland dölja sjukdomen för familjen och samhället för skydda sitt förhållande till personen med demenssjukdom. De såg demenssjukdomen som ett brott mot sociala normer och hot om förändringar i relationer inom familjen. Att vara anhörig och vårdare till en person med demenssjukdom är både fysiskt och psykiskt påfrestande. Anhöriga tappade även förtroende och tillit till personen med demenssjukdom vilket medförde att de inte involverade dem i dagliga beslut (Clemmensen et al., 2019).

2.5 Kommunikationens betydelse vid demenssjukdom

Kommunikation innebär ett samspel mellan två människor vilket kan yttra sig som både verbal och icke verbal kommunikation där den icke verbala kommunikationen innebär kroppslig kommunikation och kan användas när ord inte räcker till. Vid arbete med personer med demenssjukdomar kan den icke verbala kommunikationen i form av beröring vara verkningsfullt vilket kan medföra ett lugn samt välbefinnande (Baggens & Sandén, 2014). Att använda sig av verbal kommunikation i form av kortare meningar, prata lugnt och en icke verbal kommunikation i form av ögonkontakt och beröring underlättar (Stanyon et al., 2016). Beröring och ögonkontakt har en positiv effekt på personer med demenssjukdomar och leder till ökat intresse. En kombination av de två olika kommunikations typerna krävs för en effektivare kontakt (Mckenzie & Brown, 2021). Vid arbete med personer med demenssjukdomar är det viktigt att prata med en lugn och mjuk röst samt vara tydlig i instruktioner och förklara med enkla ord och meningar. Demenssjukdomen medför svårigheter att uttrycka sig och detta gör det viktigt att vänta in personen och ge möjlighet till att uttrycka sig (Edberg, 2014). En framgångsrik kommunikation präglas av förståelse, realistiska mål, upprepningar av instruktioner och svar på frågor. Att betrakta varje person som en individ och försöka lära känna dess personlighet och förmågor samt ha ett tålamod är en viktig del i en effektiv kommunikation (Stanyon et al., 2016).

2.6 Personcentrerad vård

Vård och omsorg skall vara individanpassad och respektera personen med en demenssjukdoms specifika behov och integritet. Vid arbete med demenssjukdomar är det viktigt med ett personcentrerat förhållningssätt detta innebär att vårdpersonal sätter personen med en demenssjukdom

i fokus genom att möta personens upplevelse av världen. Sjuksköterskan skall se utifrån personer med demenssjukdomars perspektiv där personen har rätt till sina egna upplevelser. Sjuksköterskan skall ge patienten möjlighet till eget självbestämmande och skapa förutsättning för att vara delaktig i vården. Ett redskap för att arbeta personcentrerat är musik och sång (Socialstyrelsen, 2017). Sjuksköterskan kan i samråd med anhöriga välja musik som utgår ifrån personen med en demenssjukdoms intresse samt önskemål (Edberg, 2014). För att lättare använda sig av personcentrerad vård är kommunikation och skapa en relation med patienten, anhöriga och vårdteamet viktigt. En uppgift som sjuksköterskan har vid personcentrerad vård är att förstå vikten av patientens önskemål kring vårdbeslut när patienten inte själv kan fatta dessa, tillsammans med anhöriga skall sjuksköterskan överväga vad som är bäst för patienten (Ross et al., 2015). Sjuksköterskan arbetar personcentrerat när han/ hon ser hela patienten och inte enbart sjukdomen, behoven som patienten uttrycker har lika stor betydelse som de behoven vårdpersonalen identifierar. Sjuksköterskan skall stödja den roll patienten vill bevara och inte skapa en patientroll som överskuggar patientens identitet (Svensk sjuksköterskeförening, 2020).

2.7 Problemformulering

Demenssjukdom är en vanligt förekommande sjukdom som ger en rad olika symtom och beteende förändringar. Att leva med en demenssjukdom, vara anhörig samt vårdare innebär utmaningar i vardagen. I situationer där anhörig/vårdare och personer med demenssjukdomar missförstått varandra är det vanligt att personer med demenssjukdomar reagerar genom att bli utåtagerande eller tillbakadragna på grund av kommunikationsbrister. Hopplöshet, frustration samt uppgivenhet är vanliga känslor hos anhörig/vårdaren, dessa känslor kan leda till problem att utföra omvårdnad på ett personcentrerat förhållningssätt samt minskad känsla av glädje och tillfredsställelse hos personer med demenssjukdomar. För att arbeta personcentrerat kan man använda sig av sång och musik som stöd då detta kan öka delaktighet och samarbete under omvårdnad. Litteraturöversikten har till avsikt att öka kunskap om hur sång påverkar personer med demenssjukdomar.

2.8 Syfte

Syftet var att beskriva hur sång påverkar personer med demenssjukdomar.

3 Metod

I metodavsnittet presenteras design, urval, inklusionskriterier, värdering av artiklarnas kvalitet, tillvägagångssätt, analys och tolkning av data samt etiska överväganden.

3.1 Design

Denna studie är en litteraturöversikt. Litteraturöversikten syftar till att skapa en överblick inom ett forskningsområde där befintlig forskning sammanställs (Friberg, 2012).

3.2 Urval

PubMed och Cinahl är fritt tillgängliga databaser som innehåller tidskrifter om omvårdnad. PsykInfo är en databas som innehåller tidskriftsartiklar med fokus på psykologi och omvårdnad (Willman et al., 2016). Vid sökning efter artiklar kan boolesk söklogik underlätta sökningen, boolesk söklogik bestämmer vilket anknytning sökorden har med varandra (Östlundh, 2012). Enligt Östlundh innehåller alla databaser en ämnesordlista, ämnesordlistorna kan ibland ha egna namn ett exempel är Pubmed där ämnesordlistan är döpt till MeSH (Östlundh, 2012).

Sökning av artiklar har genomförts via databaserna PubMed, Cinahl och Psycinfo. Databaserna användes då de innehåller peer review artiklar som är studerade på omvårdnad. Sökorden i denna litteraturöversikt avgränsades med booleska operatör "AND". Sökord som användes vid sökning av artiklar i PubMed, Cinahl och Psycinfo var *dementia*, *song och singing*, sökorden togs fram via svensk MeSH och kombinerades i olika kombinationer (se tabell 1). För att komma fram till vilka sökord som skulle användas studerade författarna syftet och valde sedan ut sökord som ramade in litteraturöversiktens syfte. Få antal sökord togs ut för användning för att inte få ett för brett urval samt hitta artiklar som speglade sångens påverkan på personer med demenssjukdomar. Sekundärsökningar genomfördes genom att studera utvalda artiklars referenslistor och en artikel valdes ut.

Tabell 1. Sökmatris

Databas	Sökord	Antal	Urval efter lästa titlar	Urval efter lästa abstract	Antal utvalda artiklar till resultatet efter genomläsning av artiklar, n=15
Pubmed	Singing and Dementia	96 14	0 15	0 8	0 1
Cinahl	Singing and dementia	2808 81	0 35	0 20	0 10
PsycInfo	Singing and Dementia	2280 85	0 35	0 10	0 2
Pubmed	Song and Dementia	133.243 516	0 40	0 25	0 1
Manuell sökning	Unadkat, S., Camic, P. M., & Vella-Burrows, T. (2017). Understanding the Experience of Group Singing for Couples Where One Partner Has a Diagnosis of Dementia. <i>The Gerontologist</i> , 57(3), 469–478. https://doi.org/10.1093/geront/gnv698				1

3.2.1 Inklusionskriterier

De vetenskapliga artiklarna hade en kvantitativ eller kvalitativ ansats samt var publicerade i vetenskapliga tidskrifter. Artiklarna var skrivna på engelska. Artiklarna var skrivna mellan år 2009 - 2021. Artikelkvalitén var högre än 70%. Alla åldersgrupper inkluderades.

3.3 Värdering av artiklarnas kvalitet

Granskningsmallar erhöles från Högskolan Dalarna som stöd vid granskning av artiklarnas kvalitet (Bilaga 1.a & 1.b). Granskningsmallarna är modifierade versioner utifrån Högskolan Dalarna och ursprungligen författade av Willman et al. (2006) och Forsberg och Wengström (2008). Vid granskning värderades artiklarnas kvalitet genom mallarna som är uppbyggda på ja och nej frågor där ”ja” ger 1 poäng och ”nej ” ger 0 poäng. Kvalitativa artiklar kan få max 25 poäng medan kvantitativa artiklar kan max få 29 poäng, för att få fram kvalitén i procent på artikeln divideras artikelns poäng med max poängen. 0–69% ansågs vara låg kvalitet på artiklarna, 70-79% ansågs vara medel kvalitet och 80-100% ansågs vara hög kvalitet på artiklarna. Artiklarna ansågs erhålla en kvalitet av minst 70% för att inkluderas Se, bilaga 2. Artiklar med kvantitativ och kvalitativ ansats värderades genom att kvalitetsgranska med kvalitativ mall samt kvantitativ mall, kvalitén i procent från båda mallarna adderas och sedan dividerades med två för att få fram ett medelvärde.

3.4 Tillvägagångssätt

Författarna av denna litteraturöversikt sökte efter vetenskapliga tidskriftsartiklar samt läste alla titlar och relevanta abstract och valde sedan ut artiklar för analys som skedde enligt Friberg (2017). Bakgrunden delades upp och författarna letade litteratur till varsin rubrik och sedan byttes litteraturen och kontroll lästes. Arbetet fördelades jämnt mellan författarna samt veckorna för arbetet. Artiklarna till litteraturöversiktens resultat lästes var för sig och sedan bytte författarna artiklar innan analys påbörjades. Författarna har tillsammans jobbat igenom litteraturöversikten och använt sig av Microsoft Word.

3.5 Analys och Tolkning av data

Analys av artiklarna genomfördes enligt en analysmodell som beskrivs av Friberg (2017). Friberg (2017) beskriver analysmodellens fem steg. I steg ett skall studierna läsas igenom ett flertal gånger för att skapa en känsla för innehållet. Steg två är att identifiera nyckelfynd och i steg tre genomförs en sammanställning av enskild studies resultat. I steg fyra identifieras likheter och skillnader mellan studiernas resultat och i steg fem skapas nya teman av de identifierade resultaten.

Författarna läste igenom artiklarna ett flertal gånger för att finna nyckelfynden. När artiklarna hade lästs flertalet gånger användes överstrykningspennor för att markera nyckelfynden av enskild författare. Tillsammans diskuterades nyckelfynden och en lista gjordes med likheter och skillnader för att skapa nya teman.

3.6 Etiska överväganden

Enligt Forsberg och Wengström (2016) är det viktigt att göra ett etiskt övervägande vid en litteraturöversikt. Artiklarna ska vara godkända av etisk kommitté eller noggrant etiska övervägda (Forsberg & Wengström, 2016). Förfalskning, plagiering samt påhittade resultat skapar en felaktig bild av forskningen, detta bryter mot en god forskningssed. Undanhålla forskningsresultat samt endast citera det som gynnar forskaren eller granskaren är oacceptabelt beteende (All European Academies, 2018). The World Medical Association har utvecklat Helsingforsdeklarationen som ett yttrande för de etiska principerna. Helsingforsdeklarationen innefattar etiska riktlinjer, riktlinjerna finns för att främja skydd av integritet, självbestämmande, värdighet samt människans hälsa och rättigheter. Forskarna ska ha fått samtycke från deltagarna för att genomföra forskningen (World Medical Association, 2018). Artiklarna som inkluderades i litteraturöversikten var etiskt godkända alternativt noggrant etiskt övervägda, fanns det ingen information om etiskt godkännande eller etiskt övervägande uteslöts artiklarna. Författarna plagierade inte eller förvrängde resultaten samt översätta så korrekt som möjligt. Författarna gjorde ett etiskt övervägande av artiklarna vid urval samt tog artiklar som visade ett positiv- respektive negativt resultat.

4 Resultat

Resultatet baseras på 15 vetenskapliga artiklar som presenteras i artikelmatris, se bilaga 2. Artiklarna är skrivna mellan 2009–2021 och dess ursprung är ifrån följande länder, Kanada (n=1), Storbritannien (n=3), Israel (n=1), Australien (n=2), Sverige (n=5), Irland (n=1), Finland (n=1), Norge (n=1). Resultatet presenteras i kategorier, kategorierna speglar sångens påverkan på personer med demenssjukdomar. I detta resultat kommer personer med demenssjukdomar förkortas till PMD och beteendemässiga och psykologiska symtom vid demenssjukdom kommer förkortas till BPSD.

Tabell 2. *Tabell över resultat kategorier*

Kategorier
<ul style="list-style-type: none">• Sång ökar aktivt deltagande• Glädje och tilltro till den egna förmågan

4.1 Sång ökar aktivt deltagande

Enligt flera studier kan sång öppna upp för kommunikation, skapa ett lugn och en känsla av välmående samt aktivt deltagande hos PMD under omvårdnadssituationer (Camic et al., 2013; Davidson & Fedele, 2011; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2011a; Hammar et al., 2011b; Osman et al., 2016; Unadkat et al., 2017). Sånger med mer personligt inslag leder till konversation kring personliga upplevelser, kärlek och romantik från yngre dagar (Dassa & Amir, 2014). Detta öppnar upp för en dialog och skapar aktivt deltagande hos PMD i omvårdnaden (Ekra & Dale, 2020; Hammar et al., 2010; Hammar et al., 2011a; Swall et al., 2020). När vårdaren sjunger under omvårdnadssituationer lyssnar PMD mer uppmärksammat, är lugnare samt uttrycker glädje och förundran när de kommunicerar (Götell et al., 2009). PMD deltar i verbal kommunikation genom att sjunga, humma eller vissla och de söker frekvent ögonkontakt med vårdarna. Under sång är de mer adekvata i tal och uttryck samt startar konversationer, detta medförde ett bättre samarbete mellan vårdaren och PMD under omvårdnadssituationer (Hammar et al., 2010). Några PMD börjar göra saker som de tidigare inte utfört (Camic et al., 2013). Personer med ingen eller lite talförmåga sjunger vidare när vårdaren slutade sjunga och vissa skämtar om sin spegelbild vilket inte har setts tidigare (Ekra & Dale, 2020; Hammar et al.,

2011a; Swall et al., 2020). De som har svårt med talet upplever inte längre talsvårigheter (Camic et al., 2013).

Enligt några studier kan sång öka koncentrationen, uppmärksamheten och fokus hos PMD (Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2010; Swall et al., 2020). När de sjunger tillsammans koncentrerar de sig både fysiskt och känslomässigt på vårdaren (Götell et al., 2009). De förstår uppgiften och genomför uppgiften självmant (Hammar et al., 2011a; Swall et al., 2020) samt kan redogöra vad de gjort efter att aktiviteten är färdig (Davidson & Fedele, 2011). Uppgifter blir tydligare när ickeverbal kommunikation används, under sång deltog de i uppgifter som utförs under omvårdnadssituationer, till exempel klär de på sig själva utan uppmaning av vårdare (Hammar et al., 2011a). Sång fungerar inte för alla PMD i omvårdnadssituationer. Vissa PMD upplever en känsla av stress och uttrycker det genom att inte följa vårdarnas uppmaningar (Swall et al., 2020). PMD som inte tycker om sång kan inte sitta still en längre tid och visar på frustration när minnet sviker och de inte lyckades komma ihåg sången (Ekra & Dale, 2020; Lee et al., 2020). PMD som inte deltar aktivt verbalt vid sång resulterar i dåligt samarbete men de accepterar vårdaren och är tillmötesgående mer än utan sång (Hammar et al., 2011a).

Minskning av aggressiva beteenden samt förbättringar på humöret sågs vid sång under omvårdnad (Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Ekra & Dale, 2020; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2011b; Unadkat et al., 2017). Att dra sig undan är det vanligaste förekommande beteendet, vid sång uppvisade mindre än hälften detta beteende. Ilska och nedstämdhet minskar vid sång och färre säger nej till vårdaren (Hammar et al., 2011b). PMD är avslappnade i rösten samt lugna och skriker inte eller visar aggressivitet (Götell et al., 2009). De slutar vandra runt planlöst och visar mindre utåtagerande beteende (Ekra & Dale, 2020). PMD slappnar av när de sjunger regelbundet och ångest minskar (Camic et al., 2013; Clements-Cortes, 2013; Davidson & Almeida, 2014; Ekra & Dale, 2020). Vårdarsång förbättrar deras medvetenhet kring vad det är som händer runt dem vilket medförde ett bättre samarbete (Götell et al., 2009). Beteendemässiga och psykologiska symtom och problem med aktiviteter i det dagliga livet minskar (Camic et al., 2013). Personer med aggression slappnade av lättare och gör mindre motstånd under morgnomvårdnaden (Hammar et al., 2010).

4.3 Glädje och tilltro till den egna förmågan

PMD upplever under sång välmående, glädje, lycka och njutning. Självförtroendet blir bättre när de sjunger samt ger en positiv självkänsla (Camic et al., 2013; Clements-Cortes, 2013; Dassa & Amir, 2014; Davidson & Almeida, 2014; Ekra & Dale, 2020; Hammar et al., 2010; Hammar et al., 2011a; Lee et al., 2020; Osman et al., 2016; Unadkat et al., 2017). En känsla av glädje skapas och deltagarna skrattar under tiden som de sjunger, detta är upplyftande och ger energi (Clements-Cortes, 2013). Sången lockar till leenden men även tårar och sorgsna minnen hos PMD (Ekra & Dale, 2020). Tillskillnad från andra aktiviteter och behandlingar anses sången ha positiva effekter på humör och ses därför som ett bra alternativ (Unadkat et al., 2017).

Gamla minnen väcks till liv hos personer med demenssjukdomar, genom att lyssna eller sjunga kan minnen från tidigare i livet återskapas (Camic et al., 2013; Dassa & Amir, 2014; Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Ekra & Dale, 2020; Osman et al., 2016; Swall et al., 2020; Särkämö et al., 2014). Olika sorters sånger väcker olika minnen, sånger med social genre väcker minnen från PMD hemland samt tidigare sociala sammanhang (Dassa & Amir, 2014). Minnen från barndomen och skoldagar skapar en möjlighet för en konversation (Dassa & Amir, 2014; Ekra & Dale, 2020; Swall et al., 2020). PMD känner sig stolt över att komma ihåg sångtexterna till sångerna från förr och är nöjda över att de fortfarande kan lära sig nya saker. (Camic et al., 2013; Dassa & Amir, 2014). Minnen är viktiga för känslor av hopp och positivitet (Osman et al., 2016). PMD fick något bättre korttidsminne efter sånggruppen och många klarade av att återberätta vad de gjort under sånggruppen. Gällande långtidsminnet kan ingen skillnad ses (Davidson & Fedele, 2011). Regelbundna musikaktiviteter har en tillfälligt kort positiv inverkan på kognitivitet och uppmärksamhet och en längre effekt på orientering samt positiv effekt på korttidsminne och arbetsminne (Särkämö et al., 2014).

Det positiva med att sjunga enligt PMD är att det skapar en känsla av tillhörighet och gemenskap (Camic et al., 2013; Clements-Cortes, 2013; Dassa & Amir, 2014; Lee et al., 2020; Osman et al., 2016; Unadkat et al., 2017). PMD upplever känslor av acceptans och tillhörighet när de deltar i sånggrupp samt en känsla av glädje och gemenskap av att få vara delaktiga i någonting. Att delta i en sånggrupp kunde hjälpa PMD att få en struktur i sin vardag igen och få möjlighet att planera och se fram emot något varje vecka. Gruppsången skapar en ivrighet att delta och lära sig nya saker (Lee et al., 2020). Sång bryter ner barriärer och öppnar upp för ett partnerskap som PMD upplevde positivt (Osman et al., 2016). De finner nya vänner och socialiserade mer

under sånggruppen. PMD beskriver att det bästa med sånggruppen är att de får vara med andra människor (Camic et al., 2013; Clements-Cortes, 2013). En trygghet skapas av att vara med andra som också gör misstag och att tillhöra en grupp tar fram PMD bästa sidor (Clements-Cortes, 2013).

5 Diskussion

I diskussionen kommer en sammanfattning av huvudresultat, resultat, metod och etik diskuteras. Vidare kommer klinisk betydelse för samhället, slutsats samt förslag till vidare forskning diskuteras.

5.1 Sammanfattning av huvudresultat

Resultatet i litteraturoversikten presenterades i 2 kategorier: *Sång ökar aktivt deltagande och Glädje och tilltro till den egna förmågan*

Resultatet i litteraturoversikten visade på att PMD förstår uppgiften under sång samt genomför uppgiften självant (Hammar et al., 2011a; Swall et al., 2020;). De blir adekvata i tal och uttryck samt startar diskussioner detta medförde ett bättre samarbete. Under omvårdnadssituationer söker PMD frekvent ögonkontakt med vårdarna (Hammar et al., 2010; Hammar et al., 2011a). Olika sorters sånger väcker olika minnen (Dassa & Amir, 2014) vilket skapar en möjlighet för en konversation (Dassa & Amir, 2014; Ekra & Dale, 2020; Swall et al., 2020). En minskning av aggressiva beteenden samt förbättringar på humöret sågs vid sång under omvårdnad (Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Ekra & Dale, 2020; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2011b; Unadkat et al., 2017). Resultatet visar på att sång kan förbättra den kognitiva förmågan och minska BPSD vilket förbättrar relationer. Sång förbättrar samarbetet mellan PMD och vårdare och kan på långsikt leda till minskad arbetsbelastning.

5.2 Resultatdiskussion

Resultatet resulterade i 2 kategorier med fokus på syftet, syftet med litteraturoversikten var att ta reda på hur sång påverkar personer med demenssjukdomar.

Litteraturöversikten kom fram till att sång ökar koncentrationen och uppmärksamheten hos PMD (Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2010; Swall et al., 2020). Uppgifter blev tydligare när ickeverbal kommunikation användes, PMD utför uppgifter utan uppmaning av vårdare (Hammar et al., 2011a). I tidigare studier menar man att en viktig del i arbetet med PMD är att ge tydliga instruktioner i form av enkla ord och meningar samt prata med lugn röst (Edberg, 2014). Litteraturöversiktens resultat stödjer inte Edberg (2014) forskningsresultat då ickeverbal kommunikation visade sig ha en bättre effekt jämfört med verbal kommunikation. Vidare stärks resultatet av tidigare studier där sång visade sig påverka känslor och uppmärksamhet (Yi-Nuo et al., 2016). Socialstyrelsen (2017) beskriver sång och musik som bra redskap för att arbeta personcentrerat med personer med demenssjukdomar (Socialstyrelsen, 2017). För att arbeta personcentrerat med sång kan sjuksköterskan i samråd med anhöriga välja musik som utgår ifrån personen med demenssjukdoms önskemål samt intresse (Edberg, 2014).

Författarna kan utifrån resultatet se att sång öppnar upp för aktivt deltagande samt partnerskap. Utifrån resultatet sågs sången medföra ett bättre samarbete och detta skapar möjlighet att arbeta personcentrerat vilket minskar PMDs behov av hjälp under omvårdnadssituationer och ökade uppmärksamheten. Under icke verbal kommunikation anser författarna att missförstånd minskar och att vårdarna är tydligare i sitt kroppsspråk, detta gör att PMD kan vara mer självständiga och mer tillmötesgående under omvårdnadssituationer. Förbättrat samarbete kan minska arbetsbelastningen och den psykiska påfrestningen för både PMD och vårdare i längden. Lika så risken för vårdskador och arbetsskador kan minska när ett samarbete infinner sig vilket kan leda till minskad kostnad för vården.

Litteraturöversikten visar att PMD upplever välmående och glädje under sång (Camic et al., 2013; Clements-Cortes, 2013; Dassa & Amir, 2014; Davidson et al., 2014; Ekra & Dale, 2020; Hammar et al., 2010; Hammar et al., 2011a; Lee et al., 2020; Osman et al., 2016; Unadkat et al., 2017). Det har en positiv effekt på humör och ses därför som en bra omvårdnadsåtgärd (Unadkat et al., 2017). En tidigare studie visar att sång och musik har positivt effekt och att PMD ser sång som en rolig aktivitet. Vissa PMD upplever att de förlorar sin identitet när de får diagnosen vilket medför en känsla av värdelöshet (Mjørud et al., 2017). Utöver en upplevelse av värdelöshet upplever många en frustration, skuld och hopplöshet (Kannaley et al., 2019). I resultatet kan man se att sång framkallar känslor (Ekra & Dale, 2020) och välmående blir bättre

när de umgås med andra, frustration och skuld omvandlas till en trygghet (Clements-Cortes, 2013).

Författarna kan genom resultatet se att sång kan hjälpa PMD att känna en ökad självkänsla och välmående samt minska frustrationen. Välmående ökar genom att en känsla av glädje och lycka uppstår under sång och detta är viktigt för en bra livskvalité. Känslan att förlora sig själv kan minska förutsatt att sången är individanpassad detta är viktigt då personens identitet skall bevaras så att sjukdomen inte tar över. Om personcentrerad vård inte tillämpas kan vårdaren sjunga sånger som väcker dåliga minnen hos PMD, detta kan medföra att konflikter uppstår.

Litteraturoversikten visade en minskning av aggressivt beteende när sång användes (Davidson & Almeida, 2014; Davidson & Fedele, 2011; Ekra & Dale, 2020; Götell et al., 2009; Hammar et al., 2011b; Unadkat et al., 2017). Enligt Hammar et al. (2010) resulterade sång i att PMD med aggression slappnade av och gjorde mindre motstånd under morgonomvårdnaden (Hammar et al., 2010). Detta stärks av Asp & Ekstedt (2014) som skriver att sång har en avslappnande effekt (Asp & Ekstedt, 2014). Vidare framkommer det i tidigare studier att vårdpersonal upplever BPSD som problematiskt, även PMD kan uppleva BPSD jobbigt (Hurt et al., 2008). Beteendemässig och psykologiska symtom vid demenssjukdom (BPSD) visar sig genom skrik, aggressivt beteende, rastlöshet, oro eller nedstämdhet (Edberg, 2014). Enligt Svensk sjuksköterskeföreningen (2020) skall sjuksköterskan se hela patienten och inte enbart sjukdomen samt stödja den roll patienten vill bevara (Svensk sjuksköterskeföreningen, 2020). Patienten skall ha möjlighet till eget självbestämmande samt få möjlighet till att vara delaktig i vården (Socialstyrelsen, 2017).

Författarna anser att sång i omvårdnaden kan resultera i minskning av BPSD och underlättar för vårdare att vårda PMD. När sång användes minskade konflikter vilket kan leda till förutsättningar för att bygga en relation. Det kan vara svårt som sjuksköterska att se hela patienten och inte enbart symtomen vid BPSD, med sång som redskap underlättar det för sjuksköterskan att arbeta personcentrerat. När personen har minskade beteendemässiga symtom, till exempel aggression kan det leda till att sjuksköterskan involverar PMD lättare i omvårdnaden då de blir mer avslappnade. Känslan av rädsla som kan infinna sig hos vårdaren vid beteendemässiga symtom som aggression kan minska och den psykosocial arbetsmiljön förbättras. En minskning av BPSD anser författarna kan leda till minskad behandling med SSRI-preparat, detta leder till minskad kostnad för vården och förbättrad livskvalité hos PMD.

5.3 Metoddiskussion

Databaserna valdes att användas då de innehåller tidskrifter om omvårdnad och är lätta att söka i då boeliska ord kan användas för att avgränsa eller öka antal träffar. Sökordet Caregiver singing var med från början av arbetet men valdes att exkluderas från sökorden för att få en bredare sökning relaterat till lite forskning kring ämnet. Sökning på PubMed med sökorden Song and Dementia gav 516 träffar. Då det fanns få artiklar relaterat till syftet valde författarna att kolla igenom alla 516 artiklars titlar och 40 artiklar valdes ut för vidare granskning. Sekundärsökning genomfördes då sökningar på databaser inte gav tillräckligt med artiklar, en artikel valdes ut till resultatet i litteraturoversikten. Sökning i databaserna gav få relevanta artiklar relaterat till lite forskning kring ämnet detta ökar risken för att resultatet blir smalt samt gör det svårt att hitta olika perspektiv. Då författarna hittade få artiklar till syftet kunde fler sökord lagts till samt sökbasen Webb of Science användas dock valde författarna att begränsa sökorden för att minska träffar på irrelevanta artiklar. Tre artiklar är skrivna av samma forskargrupp, materialet är baserat på samma studie men ur olika synvinklar. Detta kan anses vara en svaghet men med tanke på lite forskning har författarna tagit beslut om att artiklarna skulle användas då de kollade ur olika synvinklar. Sökorden singing och dementia resulterade i många träffar men endast 13 artiklar var relevant för litteraturoversiktens syfte. Författarna valde från början att artiklarna skulle vara skrivna mellan 2010–2021 men efter noggrann sökning valdes gränsen att flyttas ner till 2009 relaterat till lite forskning. Svaghet med att använda artiklar som är mer än 10 år gamla är att resultatet kan bli missvisande då vården ständigt utvecklas.

Värdering av artiklarna har genomförts genom Högskolan Dalarnas granskningsmallar som är en modifierad version av Willman et al. (2006) och Forsberg och Wengström (2008). Resultatets trovärdighet blir hög med hjälp av mallarna, detta anses vara en styrka. Artiklar valdes med både kvalitativ och kvantitativ ansats, artiklar med kvantitativt resultat användes för att avläsa beteendeförändringar under en längre period medan kvalitativa artiklar valdes för att få ett tydligt och beskrivande resultat. Artikelkvalitén skulle vara högre än 70% och detta bestämdes då författarna ville få en hög trovärdighet i resultatet. Artiklar med kvalitativ och kvantitativ ansats granskades med båda granskningsmallarna, kvalitén i procent från båda mallarna adderas och sedan dividerades med två för att få fram ett medelvärde. Svagheter med att räkna ut medelvärdet är att läsarna inte kan se kvalitén på enskild kvalitativ del och kvantitativ del i artikeln dock skapas en överblick på hela artikelns kvalité vilket författarna var ute efter.

Styrkorna i analys och tolkningen av data är att författarna först bildade sig en egen uppfattning av resultatet och sedan diskuterade det. Detta medför att resultatet blir mer trovärdigt då vi enskilt kom fram till samma resultat samt skapade en bredd relaterat till de delar som uppfattades olika. Enligt Polit & Beck (2017) är det viktigt att jobba i team för att tillsammans överväga forskningens kvalité, det är viktigt att mixa olika kompetenser (Polit & Beck, 2017). Svagheter med analysen är att många teman skapades och det var svårt att begränsa sig till nyckelfynden. Artiklarna var skrivna på engelska vilket anses vara en svaghet då det inte är författarnas modersmål, ord i artiklarna som författarna inte kände till slogs upp i en svensk/engelsk ordbok.

5.4 Etikdiskussion

Utvalda artiklar är etiskt godkända och alla deltagare har samtyckt till att delta i forskningen. Svagheter med artiklarna är att deltagarna har någon form av demenssjukdom vilket gör att man inte kan utesluta att deltagarna inte har förstått innebörden av studien. Om deltagarna inte har förstått kan forskningen anses etiskt olämplig relaterat till osäkert samtycke från deltagarna. Vissa av de tidigare studierna har filmats under omvårdnadssituationerna, detta kan anses vara integritetskränkande för personen då omvårdnadssituationer är intima. Författarna till litteraturöversikten har sammanställt resultaten från artiklarna utan att förvränga eller plagiera innehållet genom att återberätta resultatet med egna ord. Referenssystemet *American Psychological Association 7* (Apa7) har använts för att tydligt visa vart informationen kommer ifrån samt tydligt visa när författarnas egna åsikter framgår.

5.5 Klinisk betydelse för samhället

Resultatets betydelse kan ses på individnivå, samhällsnivå samt kostnadseffektivt. Enskild individ mår bättre och ohälsa kan förebyggas så väl hos vårdare som hos personen med en demenssjukdom. Teamarbete och personcentrerad vård är två av sjuksköterskans kärnkompetenser, sång under omvårdnadssituationer ökar PMDs delaktighet och självbestämmande i vårdandet vilket leder till personcentrerad vård. Med sång som redskap vid omvårdnad kan arbetsskador och arbetsbelastning minska samt minskning av SSRI preparat då BPSD förbättras, detta skapar ett välmående hos personer med demenssjukdomar men även minskad kostnad för vården.

5.6 Konklusion/Slutsats

Resultatet i litteraturöversikten visade på att sång är hjälpsamt och PMD blev mer delaktiga i omvårdnadssituationer, sången medförde att många PMD blev mer glada, aggression minskade samt minnen återskapas. Kommunikationsförmågan hos PMD blir bättre och de börjar konversationer och blir mer sociala. Vårdare får en möjlighet att bevara relationen då sången ökar den sociala delen hos PMD samt förbättrar humöret. Genom att implementera sång i omvårdnaden skapas en personcentrerad vård och bättre relationer.

5.7 Förslag till vidare forskning

Litteraturöversikten visar på förbättrat mående hos PMD när sång används inom omvårdnad, därför är det av vikt att forska vidare på sångens påverkan på läkemedelsanvändning genom en kvantitativ studie. I dag finns det lite forskning kring sångens betydelse på läkemedelsanvändning hos PMD därför skulle detta vara intressant utifrån ett kostnadseffektivt och individperspektiv.

Referenslista

*Inkluderade artiklar i litteraturöversiktens resultat

All European Academies. (2018). *Den europeiska kodexen för forskningens integritet*. Reviderad utgåva.

https://www.vr.se/download/18.7f26360d16642e3af99e94/1540219023679/SW_AL-LEA_Den_europeiska_kodexen_f%C3%B6r_forskningens_integritet_digital_FINAL.pdf

Asp, M., & Ekstedt, M. (2014). Trötthet, vila och sömn. I K. Edberg, A. & Wijk, H. (red.), *Omvårdnadens grunder Hälsa och ohälsa*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Baggens, C., & Sandén, I. (2014). Omvårdnad genom kommunikativa handlingar. I K. Friberg, F. & Öhlén, J. (Red.), *Omvårdnadens grunder Perspektiv och förhållningssätt*. (2.uppl) Lund: Studentlitteratur.

*Camic, P. M., Williams, C. M., & Meeten, F. (2013). Does a 'Singing Together Group' improve the quality of life of people with a dementia and their carers? A pilot evaluation study. *Dementia (London, England)*, 12 (2), 157-176. <https://doi.org/10.1177/1471301211422761>

*Clements-Cortes, A. A. (2013). Buddy's Glee Club: Singing for Life. *Activities, Adaptation & Aging*, 37(4), 273–290.

<https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1080/01924788.2013.845716>

Clemmensen, T. H., Busted, L. M., Søborg, J., & Bruun, P. (2019). The family's experience and perception of phases and roles in the progression of dementia: An explorative, interview-based study. *Dementia (London, England)*, 18(2), 490–513.

<https://doi.org/10.1177/1471301216682602>

*Dassa, A., & Amir, D. (2014). The role of singing familiar songs in encouraging conversation among people with middle to late stage Alzheimer's disease. *Journal of music therapy*, 51(2), 131–153. <https://doi.org/10.1093/jmt/thu007>

*Davidson, J. W., & Almeida, R. A. (2014). An exploratory study of the impact of group singing activities on lucidity, energy, focus, mood and relaxation for persons with dementia and their caregivers. *Psychology of Well-Being*, 4(24), 2-11. <https://doi.org/10.1186/s13612-014-0024-5>

*Davidson, J. W., & Fedele, J. (2011). Investigating group singing activity with people with dementia and their caregivers: Problems and positive prospects. *Musicae Scientiae*, 15(3), 402–422. <https://doi.org/10.1177/1029864911410954>

Edberg, A-K. (2014). Kognitiv svikt I K. Edberg, A. & Wijk, H. (red.), *Omvårdnadens grunder Hälsa och ohälsa*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Ekra, E., & Dale, B. (2020). Systematic Use of Song and Music in Dementia Care: Health Care Providers' Experiences. *Journal of multidisciplinary healthcare*, 13, 143–151. <https://doi.org/10.2147/JMDH.S231440>

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (4. rev. utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Friberg, F. (2017). Att bidra till evidensbaserad omvårdnad med grund i analys av kvalitativ forskning. I K. Friberg, F. (red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Friberg, F. (2012). Att göra en litteraturöversikt. I K. Friberg, F. (red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2009). The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: a qualitative analysis. *International journal of nursing studies*, 46(4), 422–430. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2007.11.001>

*Hammar, L. M., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Finding the key to communion - Caregivers' experience of 'music therapeutic caregiving' in dementia care: A qualitative analysis. *Dementia*, 10(1), 98–111. <https://doi.org/10.1177/1471301210392994>

*Hammar, L. M., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2011). Communicating through caregiver singing during morning care situations in dementia care. *Scandinavian journal of caring sciences*, 25(1), 160–168. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2010.00806.x>

*Hammar, L. M., Emami, A., Götell, E., & Engström, G. (2011). The impact of caregivers' singing on expressions of emotion and resistance during morning care situations in persons with dementia: an intervention in dementia care. *Journal of clinical nursing*, 20(7-8), 969–978. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03386.x>

Hsieh, C., Kong, J., Kirsch, I., Edwards, R. R., Jensen, K. B., Kaptchuk, T. J., & Gollub, R. L. (2014). Well-loved music robustly relieves pain: a randomized, controlled trial. *PLoS one*, 9(9), e107390. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0107390>

Hurt, C., Bhattacharyya, S., Burns, A., Camus, V., Liperoti, R., Marriott, A., Nobili, F., Robert, P., Tsolaki, M., Vellas, B., Verhey, F., & Byrne, E.J. (2008). Patient and caregiver perspectives of quality of life in dementia: an investigation of the relationship to behavioural and psychological symptoms in dementia. *Dementia & Geriatric Cognitive Disorders*, 26(2), 138–146. <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1159/000149584>

Jorgensen, L. E., Palmer, C. V., Pratt, S., Erickson, K. I., & Moncrieff, D. (2016). The Effect of Decreased Audibility on MMSE Performance: A Measure Commonly Used for Diagnosing Dementia. *Journal of the American Academy of Audiology*, 27(4), 311–323. <https://doi.org/10.3766/jaaa.15006>

Kannaley, K., Mehta, S., Yelton, B., & Friedman, D. B. (2019). Thematic analysis of blog narratives written by people with Alzheimer's disease and other dementias and care partners. *Dementia (London, England)*, 18(7-8), 3071–3090. <https://doi.org/10.1177/1471301218768162>

Koelsch, S., Boehlig, A., Hohenadel, M., Nitsche, I., Bauer, K., & Sack, U. (2016). The impact of acute stress on hormones and cytokines, and how their recovery is affected by music-evoked positive mood. *Scientific reports*, 6, 23008. <https://doi.org/10.1038/srep23008>

*Lee, S., O'Neill, D., & Moss, H. (2020). Promoting well-being among people with early-stage dementia and their family carers through community-based group singing: a phenomenological study. *Arts & health*, 1–17. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/17533015.2020.1839776>

McKenzie, E. L., & Brown, P. M. (2021). "Just see the person who is still a person (...) they still have feelings": Qualitative description of the skills required to establish therapeutic alliance with patients with a diagnosis of dementia. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(1), 274–285. <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1111/inm.12782>

Mjørud, M., Engedal, K., Røsvik, J., & Kirkevold, M. (2017). Living with dementia in a nursing home, as described by persons with dementia: a phenomenological hermeneutic study. *BMC health services research*, 17(1), 93. <https://doi.org/10.1186/s12913-017-2053->

*Osman, S. E., Tischler, V., & Schneider, J. (2016). 'Singing for the Brain': A qualitative study exploring the health and well-being benefits of singing for people with dementia and their carers. *Dementia (London, England)*, 15(6), 1326–1339. <https://doi.org/10.1177/1471301214556291>

Polit, D.F. & Beck, C.T. (2017). *Nursing research: generating and assessing evidence for nursing practice*. (10th ed.) Philadelphia: Wolters Kluwer.

Ross, H., Tod, A.M. and Clarke, A. (2015). Understanding and achieving person-centred care: the nurse perspective. *J Clin Nurs*, 24: 1223-1233. <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1111/jocn.12662>

Socialstyrelsen (2017). *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Stöd för styrning och ledning* (Artikelnummer 2017-12-2). <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2017-12-2.pdf>

Stanyon, M. R., Griffiths, A., Thomas, S. A., & Gordon, A. L. (2016). The facilitators of communication with people with dementia in a care setting: an interview study with healthcare workers. *Age and ageing*, 45(1), 164–170. <https://doi.org/10.1093/ageing/afv161> <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.1093/ageing/afv161>

Svensk sjuksköterskeförening. (2020). *Personcentrerad vård* [Broschyr]. Svensk sjuksköterskeförening.

<https://swenurse.se/download/18.21c1e38d1759774592615393/1605100833382/Personcentrerad%20v%C3%A5rd.pdf>

Svenskt Demenscentrum. (14 januari 2020). *MMT (MMSE)*.

<https://www.demenscentrum.se/Fakta-om-demens/Utreddning-och-diagnos/Mata-demensgrad-MMT/Minnestest-MMT>

*Swall, A., Hammar, L. M., & Gransjön Craftman, Å. (2020). Like a bridge over troubled water - a qualitative study of professional caregiver singing and music as a way to enable person-centred care for persons with dementia. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 15(1), 1735092. <https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1735092>

*Särkämö, T., Tervaniemi, M., Laitinen, S., Numminen, A., Kurki, M., Johnson, J. K., & Rantanen, P. (2014). Cognitive, emotional, and social benefits of regular musical activities in early dementia: randomized controlled study. *The Gerontologist*, 54(4), 634–650. <https://doi.org/10.1093/geront/gnt100>

*Unadkat, S., Camic, P. M., & Vella-Burrows, T. (2017). Understanding the Experience of Group Singing for Couples Where One Partner Has a Diagnosis of Dementia. *The Gerontologist*, 57(3), 469–478. <https://doi.org/10.1093/geront/gnv698>

Walmsley, B., & McCormack, L. (2016). Shame, hope, intimacy and growth: Dementia distress and growth in families from the perspective of senior aged care professionals. *Dementia (London, England)*, 15(6), 1666–1684. <https://doi.org/10.1177/1471301215573676>

Willman, A., Bahtsevani, C., Nilsson, R., & Sandström, B. (2016). *Evidensbaserad omvårdnad: En bro mellan forskning och klinisk verksamhet*. (fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur

World Medical Association. (9 juli 2018). WMA DECLARATION OF HELSINKI – ETHICAL PRINCIPLES FOR MEDICAL RESEARCH INVOLVING HUMAN SUBJECTS. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Yi-Nuo, Shih., Wei-Hsienn Chien., & Han-sun, Chiang. (2016). Elucidating the relationship between work attention performance and emotions arising from listening to music. *Work*, 55(2), 489–494. <https://doi-org.www.bibproxy.du.se/10.3233/WOR-162408>

Östlundh, L. (2012). Informationssökning. I K. Friberg, F. (red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1.a Granskningsmall för kvalitetsbedömning - Kvalitativa studier

	Fråga	Ja	Nej
1	Motsvarar titeln studiens innehåll?		
2	Återger abstraktet studiens innehåll?		
3	Ger introduktionen en adekvat beskrivning av vald problematik?		
4	Leder introduktionen logiskt fram till studiens syfte?		
5	Är studiens syfte tydligt formulerat?		
6	Är den kvalitativa metoden beskriven?		
7	Är designen relevant utifrån syftet?		
8	Finns inklusionskriterier beskrivna?		
9	Är inklusionskriterierna relevanta?		
10	Finns exklusionskriterier beskrivna?		
11	Är exklusionskriterierna relevanta?		
12	Är urvalsmetoden beskriven?		
13	Är urvalsmetoden relevant för studiens syfte?		
14	Är undersökningsgruppen beskriven avseende bakgrundsvariabler?		
15	Anges var studien genomfördes?		
16	Anges när studien genomfördes?		
17	Anges vald datainsamlingsmetod?		
18	Är data systematiskt insamlade?		
19	Presenteras hur data analyserats?		
20	Är resultaten trovärdigt beskrivna?		
21	Besvaras studiens syfte?		
22	Beskriver författarna vilka slutsatser som kan dras av studieresultatet?		
23	Diskuterar författarna studiens trovärdighet?		
24	Diskuterar författarna studiens etiska aspekter		
25	Diskuterar författarna studiens kliniska värde?		
Summa			

Maxpoäng: 25

Erhållen poäng: ?

Kvalitet: låg medel hög

Bilaga 1.b Granskningsmall för kvalitetsbedömning – Kvantitativa studier

	Fråga	Ja	Nej
1.	Motsvarar titeln studiens innehåll?		
2.	Återger abstraktet studiens innehåll?		
3.	Ger introduktionen en adekvat beskrivning av vald problematik?		
4.	Leder introduktionen logiskt fram till studiens syfte?		
5.	Är studiens syfte tydligt formulerat?		
6.	Är frågeställningarna tydligt formulerade?		
7.	Är designen relevant utifrån syftet?		
8.	Finns inklusionskriterier beskrivna?		
9.	Är inklusionskriterierna relevanta?		
10.	Finns exklusionskriterier beskrivna?		
11.	Är exklusionskriterierna relevanta?		
12.	Är urvalsmetoden beskriven?		
13.	Är urvalsmetoden relevant för studiens syfte?		
14.	Finns populationen beskriven?		
15.	Är populationen representativ för studiens syfte?		
16.	Anges bortfallets storlek?		
17.	Kan bortfallet accepteras?		
18.	Anges var studien genomfördes?		
19.	Anges när studien genomfördes?		
20.	Anges hur datainsamlingen genomfördes?		
21.	Anges vilka mätmetoder som användes?		
22.	Beskrivs studiens huvudresultat?		
23.	Presenteras hur data bearbetats statistiskt och analyserats?		
24.	Besvaras studiens frågeställningar?		
25.	Beskriver författarna vilka slutsatser som kan dras av studieresultatet?		
26.	Diskuterar författarna studiens interna validitet??		
27.	Diskuterar författarna studiens externa validitet?		
28.	Diskuterar författarna studiens etiska aspekter		
29.	Diskuterar författarna studiens kliniska värde?		

Maxpoäng: 29

Erhållen poäng: ?

Kvalitet: låg medel hög

Bilaga 2. Artikelmatris

Författare År Land	Titel	Syfte OBS: syftet ska skrivas på originalspråket	Design Metod	Deltagare	Resultat	Kvalitetsgrad
Camic, P. M., Williams, C. M., & Meeten, F. (2013) Storbritannien	Does a 'Singing Together Group' improve the quality of life of people with a dementia and their carers? A pilot evaluation study	The present study seeks to determine if participation in a community singing group had a positive impact on both people with a dementia (PWD) and their carers by increasing wellbeing, improving day-to-day functioning and reducing social exclusion.	Kvantitativ och kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer genomfördes innan genmförandet samt 10 veckor efter. Intervjueran filmades och genomfördes av forskarna.	N=20 (Personer med demenssjukdom och familjemedlemmar)	MMSE score har under och efter sånggruppen gått ner vilket innebär att den kognitiva förmågan har blivit bättre. BPSD har blivit bättre under gruppssången samt efter. PWD upplevde sånggruppen som rolig och en kvinna som aldrig log började le under gruppssången.	89%
Clements-Cortes. A. A. (2013) Kanada	Buddy's Glee Club: Singing for Life	The purpose of this study was to examine the benefits of participating in a choir facilitated by a music therapist on the health, wellness, and successful aging of older adults. This study focused on older adults who were either cognitively intact or diagnosed with dementia.	Kvalitativ metod och kvantitativ metod Musik terapin genomfördes i 1h i veckan i 16 veckor. Deltagarna intervjuades samt svarade på 3 frågor om hälsan generellt. Intervjuerna filmades och genomfördes av forskarna.	N=28(Musik terapeut, personer med demenssjukdom och personal från dagcentret)	Fem teman identifierades, vänskap och kamratskap, Enkelhet, glädje och positiva känslor, avslappnande och ångestminskande samt roligt.	87%

Dassa, A., & Amir, D. (2014) Israel	The role of singing familiar songs in encouraging conversation among people with middle to late stage alzheimer's disease	The purpose of this study was to explore the role of singing familiar songs in encouraging conversation among people with middle to late stage AD.	Kvalitative metod studerar sångens roll för att förstå relationen mellan specifika låtar och konversationen som följde varje sång. Detta genomfördes av forskaren.	N=6 (Personer med demenssjukdomar)	Låtar från deltagarnas barndom visade sig framkalla minnen från deras barndom. Sång i grupp gjorde att de kände att en tillhörighet och uppmuntrade till konversation och spontana svar.. De uttryckte positiva känslor	80%
Davidson, J.W., & Almeida, R.A. (2014) Australien	An exploratory study of the impact of group singing activities on lucidity, energy, focus, mood and relaxation for persons with dementia and their caregivers	The aim of the current study was to explore whether engagement in a singing program could result in improvement in these variables for both PWD and caregivers.	Kvalitativ metod och kvantitativ metod Undersökte effekterna av strukturerad sång-session samt effekterna av musik engagemang under sex veckors in-gripande. Detta hölls i av en samordnare som arbetat med huvudförfattaren i att utveckla sångprogrammet.	N=33 (Personer med demenssjukdomar och dess vårdgivare som var en familjemedlem)	Positiva förändringar i alla variabler hittades efter en sång session hos alla PWD. Även vårdgivarnas energinivåer, humör och fokus förbättrades. Sex veckor med gruppsång gav mer regelbunden närvaro sånggrupp-sessioner påverkade klarhet, humör och fokus.	72%
Davidson, J. W., & Fedele, J. (2011). Australien	Investigating group singing activity with people with dementia and their caregivers: Problems and positive prospects	Working with a specifically designed singing program, we decided to explore the group singing experience for PWD.	Kvantitativ metod 2 olika grupper fick genomföra gruppsång ihop med en sångledare. Grupperna mötte sin sångledare 1 gång i	N=48 (Vårdare och personer med demenssjukdomar)	Resultatet visade på att PWD blev mer fokuserad under gruppsången. Minnet blev bättre samt att beteende hos PWD upplevdes positivare. Under gruppsången hade	82%

			veckan i 2h. Information samlades genom intervjuer och filmning detta genomfördes av forskarna.		PWD ett avslappnat beteende.	
Ekra, E., & Dale, B. (2020) Norge	Systematic Use of song and music in dementia care: Health care providers' experiences	The aim of this study was to explore how health care providers experienced taking responsibility for conducting a song and music program in dementia care in nursing homes.	Kvalitativ metod Tre Fokusgrupper med intervjuer med fem personer från vårdhem A, fem personer från vårdhem B och sju personer från vårdhem C. Intervjuerna genomfördes på vårdpersonalens egen arbetsplats och pågick mellan 52 och 65 minuter. Vårdpersonalen spelades och därefter transkriberades de utav forskaren.	N=17 (Vårdpersonal på 3 vårdhem)	Tre kategorier. Musikprogrammet väckte patienternas minnen och reaktioner och entusiasm över tiden.	84%
Götell, E., Brown, S., & Ekman S-L. (2009) Sverige	The influence of caregiver singing and background music on vocally expresses emotions and moods in dementia care: A qualitative analysis	The aim of the study was to illuminate vocally expressed emotions and moods in the communication between caregivers and person with serve dementia during morning care sessions	Kvalitativ innehållsanalys. Tre olika typer av morgonssituationer jämfördes, utan musik, med bakgrundsmusik och vårdgivare som sjunger. Faktan samlades in genom filmning	N=24 (Personer med demenssjukdomar)	Musik eller närvaro av bakgrundsmusik och vårdgivarsångskapade en känsla av glädje. Och positiva känslor förstärktes och aggressivitet minskade.	88%

			och genom att skriva ner på papper, detta genomfördes av forskarna.			
Hammar, M. L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010) Sverige	Finding the key to communication-Caregivers´experience of ´music therapeutic caregiving´in dementia care: A qualitative analysis	The aim was to describe professional caregiver´s experiences of caring for PWDs during morning care situations without and with MTC.	Kvalitativ metod Grupp intervjuer som hölls i ett privat rum. Intervjuerna spelades in och utfördes av forskaren och varade en timme	N=18 (sjuksköterskor och undersköterskor)	Resulterade i två teman. Och fyra underteman samt två underteman. I resultatet kan man se en tydlig förbättring hos personer med demens, de var mer med i situationen vilket gjorde det lättare att kommunicera, lättare med ögonkontakt. Det hjälpte dem att fokusera när vårdgivarna sjöng.	76%
Hammar, L. M., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2011a) Sverige	Communicating through caregiver singing during morning care situations in dementia care.	The aim of this study was to describe how person with dementia and their caregiver express verbal and non-verbal communication and make eye contact during care activity ´getting dressed´, during morning care situation without and with music therapeutic caregiving	Kvalitativ metod Vårdpersonalen genomförde morgonrutin med personen med en demenssjukdom både utan och med vårdarsång. Morgonrutinerna videoinspelades för att sedan kunna analyseras. Filmningen genomfördes av forskarna.	N=10 (Personer med demenssjukdomar och vårdare)	När vårdpersonalen sjunger under morgonrutinen började de flesta deltagarna sjunga med eller vissla, Samtidigt klädde deltagarna på sig utan att verbal kommunikation behövdes. Både vårdpersonalen och deltagarna sökte ögonkontakt med varandra.	84%

Hammar, L. M., Emami, A., Götell, E., & Engström, G. (2011b) Svergie	The impact of caregivers' singing on expressions of emotion and resistance during morning care situations in persons with dementia: an intervention in dementia care.	The aim was to describe expressions of emotions and resistiveness to care among persons with dementia (PWD), during morning care situations without and with music therapeutic caregiving (MTC).	Kvantitativ metod Studien genomfördes under morgonrutinen. PWD filmades fyra gånger under vanlig morgonrutin samt fyra gånger under morgonrutin där vårdarsång användes. Filmningen genomfördes av forskarna.	N=22 (Personer med demenssjukdomar och vårdare)	Resultatet visar att flera av deltagarna i vårdarsångs gruppen upplevde positiva känslor. Resultatet visar även på irritation mer än 16 sekunder minskade bland deltagarna och ingen deltagare upplevde irritation mer än 5 minuter under vårdarsång.	79%
Lee, S., O'Neill, D., & Moss, H. (2020) Irland	Promoting well-being among people with early-stage dementia and their family carers through community-based group singing: a phenomenological study	This study explores how a community-based group singing intervention impacts the well-being of people with early-stage dementia and their family carers	Kvalitativ metod Studien pågick i sex veckor i form av grupsång ledd av musikerterapist Semistrukturerade intervjuer genomfördes av forskaren för att ta reda på upplevelser och perspektiv av att delta i grupsång	N=12 (Personer med demenssjukdomar och anhörig vårdare)	Deltagarna känner en tillhörighet när de är med i grupsången och detta skapar en känsla av glädje. Fyra teman hittades. Socialt umgänge, lycka och föryngring, hitta jag:et och stötta vårdare och brukare relation.	92%
Osman, S. E., Tischler, V., & Schneider, J. (2016). Storbritannien	Singing for the Brain': A qualitative study exploring the health and well-being benefits of singing for people with dementia and their carers.	The current study aims to explore the experiences of people with dementia and their carers attending a group singing activity.	Kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer genomfördes i 2 månader efter att de hade deltagit i SftB. Intervjuerna är gjorda av forskarna.	N=20 (Personer med demenssjukdomar och vårdare)	Singing for the brain (SftB) visar sig ha bra effekt på relationer mellan personen med en demenssjukdom (PWD) och anhöriga. SftB gör att PWD åter får minnesbilder. SftB	80%

					hade en positiv effekt på humöret och välmående.	
Swall, A., Hammar, L. M., & Gransjön Craftman, Å. (2020) Sverige	Like a bridge over troubled water – a qualitative study of professional caregivers singing and music as a way to enable person-centred care for persons with dementia.	The aim of this study was to describe the perspective of caregivers in terms of using singing and music in their everyday work, and of their effect on care and interaction with the person with dementia.	Kvalitativ metod Formulär hemskickade av författaren som de fick fylla i och skicka tillbaka . Vårdpersonalen skall använda musik eller vårdarsång med en eller flera av boendena i en situation som dom tyckte passade. Efter 2 månader blev de inbjudna till en grupp diskussion för att samla in data.	N=30 (vårdare på tre olika vårdhem)	Vårdarsång visar sig vara användbart för att skapa kontakt med den personen med en demenssjukdom (PWD) på ett personcentrerat sätt. Sången fick PWD att minnas tillbaka vilket skapade en möjlighet för en konversation.	88%
Särkämö, T., Tervaniemi, M., Laitinen, S., Numminen, A., Kurki, M., Johnson, K. J., & Rantanen, P. (2014) Finland	Cognitive, emotional, and social benefits of regular musical activities in early dementia: randomized controlled study.	The aim was to determine the efficacy of a novel music intervention based on coaching the caregivers of PWDs to use either singing or music listening regularly as a part of everyday care.	Kvantitativ metod En jämförelse mellan att lyssna på musik I grupp, vanlig omvårdnad och sånggrupp som följdes under 9 månader. Målet var att motivera, uppmuntra och vägleda vårdgivarna I att använda sig antingen av sång eller	N= 89 (Personer med demenssjukdomar, anhörig vårdare och sjuksköterskor från fem dagaktivitetscenter och vårdcentraler)	Jämfört med vanlig vård förbättrade både sång och musiklyssning stämning, orientering, minne. Och I mindre utsträckning också uppmärksamheten och kognition. Sång förbättrade korttids och arbetsminnet och vårdarens välbefinnande medan	76%

			lyssna på musik regelbundet tillsammans med med demenssjukdomar för att förbättra humör, kommunikation och stödja kognitiva förmågor.		musiklyssnande hade en positiv effekt på livskvaliten.	
Unadkat, S., Camic, M, P., & Vella-Burrows, T. (2016) Storbritannien	Understanding the experience of group singing for couples where one partner has a diagnosis of dementia.	This study aimed to better understand how group singing benefits people with dementia and their partners.	Kvalitativ metod Semistrukturerade intervjuer i form av grundad teori valdes för att hjälpa till med teoretisk förståelse för hur sång kan psykiskt och fysiskt påverka med demens och deras partner när de sjunger tillsammans I en grupp. Intervjuerna är gjorda av forskarna	N=17 (Personer med demenssjukdomar och närstående)	Sång beskrevs av paret som glädjande och tillgänglig. Tillgång till sång underlättade skapade. en miljö för aktivt deltagande och njutning. Detta verkade förbättra de positiva effekterna av att tillhöra en social grupp och dela en värdefull upplevelse.	80%